

starca Ivana. Razoreni ideal. Seoski mecenati. 192 str. u osmini. Sve te pripoviesti tiskane su jur u »Viencu«, nova je »seoski mecenati«. Ciena knjizi 75 novč. 2) Zabavna knjižnica, svezak 45—47. Hania (stari sluga) od Henrika Sienkiewicza. S poljskoga preveo Eugen Tomić. 146 str. u 8mini. Ciena 50 novč. Tisak Dioničke tiskare.

Iz deržavnega zhora.

Z Dunaja. Razprava proračuna naučnega ministerstva se je v obče vršila mirno. Vsi govorniki naše stranke so sicer energično zahtevali strogo izvršitev narodnih pravic v šolah, a mirno so zagovarjali stvar brez osebnih napadov na ministra Conradu. Poslanec Adamek je temeljito dokazal, kako malo se v šolah še ozir jemlje na jezik slovanski. Prof. Krejči se je skazal gorečega branitelja slovanskih pravic. Dr. Tonkli si je z današnjim govorom, v katerem se je krepko potegoval za ravnopravnost Slovencev, mahoma pridobil častno stališče v zbornici poslancev, in isto tako je dr. Vošnjak z njemu lastno iskrenostjo, pa zmerno boril se za ravnopravnost Slovencev. Minister Conrad je marsikaj povedal, kar je dober vtis naredilo na našo stranko. Ker je danes veliko obljubil, da hoče vlada pravična biti tudi Slovanom, upajmo, da ostane mož-beseda!

»Nov.«

Šolstvo po svetu.

Stanje pučkih škola u Hrvatskoj i Slavoniji g. 1878/9. A. Obče pučke škole. Godine 1878/9 bilo je u području kraljevine Hrvatske i Slavonije u 175 političkih i 588 školskih občina, u 599 školskih mjesta, 666 redovito ustrojjenih obćih pučkih škola i 5 za nuždu (silo) ustrojjenih; ukupno dakle 671 škola, sa 477 mjestnih školskih odbora, 389 nadzornika svećeničkoga a 149 svetovnega stališa.

Po spolu bilo je 71 dječaćka, 69 djevojačkih a 526 obospolnih obćih pučkih škola, a svih pet za nuždu ustrojjenih škola bilo je takodjer za oba spola.

Po nastavnom jeziku bile su 632 hrvatske, 22 njemačke, 9 magjarske i 3 rusinske škole; svih pet za nuždu ustrojjenih škola bilo je hrvatskih.

Po trajanju vremena bilo je 595 cielodnevnih, a 71 poludnevna. Na školah za nuždu ustrojjenih podielivana je cielodnevna obuka.

Školska obuka podielivana je u 584 vlastitih i u 82 najmljenih školskih zgradah i to u 902 školskih sobah. Škole za nuždu ustrojene smjštene su u najmljenih zgradah i to u 5 školskih sobah.

Od učitelja imala su 793 stan u naravi, ostalo učiteljsko osoblje uzivalo je stanarinu.

Od školskih zgrada bilo je u dobrom stanju 321, u srednjem 207, a u lošem 138.

Uz obće pučke škole bilo je 259 školskih vrtova, 15 gombališta (telovadnic); 29 pčelinjaka.

U svemu iznosile su školske zaklade 476.859 for. 9 novč., a ukupni trošak za uzdržavanje obćih pučkih škola iznosio je 629.011 for. 14 $\frac{1}{2}$ novč.

U školskih knjižnicah za pučke učitelje bilo je 19.904 djela u 34.747 svezaka.

Učili bile su obskerbljene 24 škole potpunoma, 283 dovoljno, 297 nedostatno, a 62 nikako.

Za nabavu učila izdano je godine 1878/9 6.570 for. 70 novč.

Na obćih pućkih školah bilo je rećene godine 87 ravnajućih učitelja, 17 samostalnih vjeroućitelja, 478 učitelja, 131 učiteljica, 21 podučitelj, 27 podučiteljica, 119 namjestnih učitelja, 14 namjestnih učiteljica, 7 nuzućitelja, 7 nuzućiteljica, 479 nesamostalnih vjeroućitelja; dakle ukupno 1387 učiteljskih sila.

Na polazak svakdanje škole bilo je obvezanih: 46.191 dječak, 37.593 djevojćice; ukupno 83.784 djece, od kojih je polazilo svakdanju školu 32.686 dječaka, 22.778 djevojćica; ukupno 55.464 djece.

Po vjeroizpoviesti bilo je: katolićkih 28.430 dječaka, a 19.611 djevojćica; grćko-iztoćnih 3765 dječaka, a 2715 djevojćica; mozaićke vjeroizpoviesti 367 dječaka, a 352 djevojćice; inih vjeroizpoviesti 124 dječaka i 99 djevojćica.

Na polazak opetovnice bilo je obvezano 18.049 djece i to: 11.052 dječaka i 6.997 djevojćica, od kojih je polazilo opetovnicu 12.379 i to 7.588 dječaka i 4.791 djevojćica.

Svakdanju i opetovnu školu polazilo je dakle ukupno 67.843 djece.

Sravni li se broj školskih sposobnjaka za svakdanju školu od 83.784 djece i za opetovnu školu od 18.049, ukupno 101.833 djece, sa brojem polaznika svakdanje i opetovne škole u iznosu od 67.843 djece, tad izlazi, da još 33.990 djece školu nepolazi.

Koncem školske godine 1878/9, bilo je za odpust iz svakdanje škole sposobnih 6.606 dječaka i 4.320 djevojćica; ukupno 10.926 djece, a za odpust iz opetovnice 3.682 dječaka i 2.201 djevojćica; ukupno 5.883 djece. Svega dakle dovršilo je školske uauke 16.804 djece.

Radi nemarna polazka škole tećajem školske godine 1878/9, bile su 6.242 prijave, te je odlučeno 8.698 kazna a ovršeno ih je 3.280.

Od broja škola otpada na pojedina kralj. nadzornićtva: na riećko 52 redovite i 3 za nuđu; na nadzornićtvo županije zagrebaćke 97 redovitih i 1 za nuđu; na varaždinsko 89 redovitih i 1 za nuđu; na belovarsko 83; na križevaćko 75; na požećko 31; na osjećko 122, na vukovarsko 110 a na nadzornićtvo grada Zagreba 7 škola.

Od navedenih škola otpada na podžupaniju riećku 23, na delnićku 25, na zagrebaćku 35, na jastrebarsku 18, na karlovaćku 19, na sisaćku 21, na varaždinsku 37, na zlatarsku 19, na krapinsko-toplićku 29, na bjelovarsku 56, na križku 23, na križevaćku 31, na koprivnićku 38, na požećku 16, na pakraćku 13, na osjećku 35, na virovitićku 43, na djakovaćku 40, na vukovarsku 64, a na rumsku 43 škole. — Grad Zagreb ima 7, grad Senj 2, grad Bakar 2, grad Karlovac 2, grad Sisak 2, grad Varaždin 4, grad Bjelovar 2, grad Ivanić 2, Križevac 2, Koprivnica 4, Požeća 2, Osieć 4 (odnosno 6), a trgovište Ruma 3 obće pućke škole. (Konec prih.)

Preparandije v BavarSKI. Bavarsko ima 35 preparandij, v katere je hodilo l. 1879 in 1880 — 2683 učiteljskih pripravnikov. — Po veroizpovedanji jih je bilo 1669 katolikov, protestantov 1006, židov 8. — V desetero učit. semenišč je hodilo 1129 učencev. Po veroizpovedanji je bilo katolikov 737, protestantov 388, židov 4. Ućiteljišća za učitelje so bili obiskovana tako-le: v višjem izobraževalnem zavodu v Aschaffenburgu in v preparandiji jih je bilo 77, v seminaru za učiteljice 52; v Ludovikem semenišču v Memmingen, in sicer: v preparandiji 24, v semenišču za učiteljice 24. Okrajno učiteljišće za gorenje BavarSKO: preparandija 97, semenišće za učiteljice 43. Okrajno učiteljišće v

Straubingu: preparandija 71, seminar za učiteljice 43. Vsega skupaj je učenk 444. Po veri je katoličinj 352, protestantovk 83, in židovk 9. S preparandijo višega obrazovalnega zavoda v Aschaffenburgu je sklenjen pripravni tečaj; v njega je hodilo l. 1879/80 34 učenk.

Šolstvo v Braziliji. Tam imajo dvoje šol: elementarne in više. V elementarne šole hodijo otroci od 5. — 15. leta, a v više od 15. — 18. Poučevanje je brezplačno, revni otroci dobé tudi šolske potrebščine in obleko. Na dekliških šolah poučujejo učiteljice. Vlada umešča učitelje, ki se morajo podvreči izpitom, ako hočejo dobiti kako boljše mesto. Po vsem cesarstvu je 5800 javnih šol za 200.000 otrok. Privatnih šol dvojih je tudi toliko, a v nje hodi 600.000 otrok.

Različnosti.

Največje cerkve na svetu. Ob času, ko so posvečevali novo stolno cerkev v novem Jorku, sestavili so zapisnik največjih cerkev na zemlji in jih uvrstili po številu ljudi, kolikor jih ktera obsega. Največja na zemlji je cerkev sv. Petra v Rimu, ki ima prostora za 54.000 ljudi; Milanska stolnica obsega 37.000; sv. Pavla v Rimu 33.000; Kolinska 30.000; Pavelška v Londonu in Petronijska v Bolonji po 25.000; »Hagia Sofia« v Carigradu, zdaj muslimanska mošeja, 23.000; Lateranska v Rimu 22.000; »Notre-Dame« v Parizu 21.000; nova stolnica v novem Jorku 17.500; stolnici v Pizi in sv. Štefana na Dunaju po 12.000; sv. Dominika v Bolonji 11.400; Marijana v Monakovem 11.000; sv. Marka v Benedkah 7000 ljudi.

Številka devet. Številka devet ima te-le lastnosti:

Če se številka 9 s katero koli številko pomnoži, je svóta številk v tem produktu zopet 9. Na pr.:

$$\begin{aligned} 9 \cdot 2 &= 18, 1 + 8 = 9, \\ 9 \cdot 3 &= 27, 2 + 7 = 9, \\ 9 \cdot 5 &= 45, 4 + 5 = 9, \\ 9 \cdot 7 &= 63, 6 + 3 = 9, \text{ itd.} \end{aligned}$$

Če se pa 9 pomnoži s katerim koli številom, je svóta številk v produktu 9 ali 2krat 9 ali 3krat 9 itd.; tako da, če se številke prve svote seštejejo, dobimo zopet 9. Na pr.:

$$\begin{aligned} 9 \cdot 35 &= 315, 3 + 1 + 5 = 9. \\ 9 \cdot 53 &= 477, 4 + 7 + 7 = 18, 1 + 8 = 9. \\ 9 \cdot 235 &= 2115, 2 + 1 + 1 + 5 = 9. \\ 9 \cdot 532 &= 4788, 4 + 7 + 8 + 8 = 27, 2 + 7 = 9. \end{aligned}$$

Veliki šolski dobrotnik. Gosp. Janez Štampfl, mešcan in hišni posestnik v Pragi, je izročil c. k. deželnemu predsedništvu v Ljubljani 100.000 gl. za dijaške štipendije Nemcem na Kočevji. Obresti ustanovnine (jednotne državne obligacije) 4200 se imajo obračati za 44 dijaških štipendij, in sicer: 8 po 200, 16 po 100 in 20 po 50 gl. Mesto Kočevje ima pravico predlaganja. — Gosp. Štampfl je pa posebej še dal kapitala 2500 gl. za nemško šolo v Maierle (nemška vas občine Doblič v Černomeljskem okraji). — Mesto Kočevje se je 10. p. m. zahvalilo blagemu dobrotniku in ga imenovali častnim meščanom.

✠ 3. t. m. je umrl tukaj gosp. Josip Jurčič, urednik »Slov. Nar.« in odličen slovenski pisatelj. Rojen je bil v Muljavi pri Kerki 4. marca l. 1844;